

при участието на секретар-протоколчика Лидия Здравкова разгледа в закрито заседание на 20 октомври 1994 г. конституционно дело № 16 от 1994 г., докладвано от съдията Пенчо Пенев.

Делото е образувано по искане на 54 народни представители от 36-ото обикновено Народно събрание. Искане за тълкуване на понятието "високи нравствени качества", употребено в текста на чл. 147, ал. 3 от Конституцията, както и обявяването за противоконституционен Указ № 201 от 3.X.1994 г. на президента на Република България, с който Георги Евдокиев Марков е назначен за член на Конституционния съд.

Твърди се, че Указ № 201 е противоконституционен, тъй като назначението с него за конституционен съдия г-н Марков не отговаря на изискването за високи нравствени качества, каквито трябва да се притежават от заемачите такава длъжност съгласно чл. 147, ал. 3 от Конституцията. Изтъкват се публикации в печата, в които се твърди сътрудничество на г-н Марков със службите на бившата Държавна сигурност.

Делото се намира във фазата по допустимостта на искането.

По допустимостта на искането за тълкуване на понятието "високи нравствени качества", съдържащо се в чл. 147, ал. 3 от Конституцията

За да бъде допуснато едно искане за тълкуване по чл. 149, ал. 1, т. 1 от Конституцията, необходимо е искателите да очертаят ясно същността на исканото тълкуване, като предметът и обосноваващият го правен интерес трябва да бъдат достатъчно точно и конкретно определени. Те трябва да са свързани с решаването на съществуващ правен проблем, например за изясняване точния смисъл на дадена конституционна норма или част от нея, за отстраняване на възможност за противоречиво тълкуване. Почти във всички случаи при отправено искане за тълкуване трябва да са налице различни възможни решения при разкриване на смисъла, който може да се вложи в съответния конституционен текст.

С направеното тълкувателно искане от групата народни представители не се търси разрешаването на дефиниран в самото искане правен проблем, нито се цели отстраняване на двусмислие или изобщо на неяснота в текста.

Понятието "високи нравствени качества" е понятие на етиката, поради което

морални трябва да бъдат и критериите при дефинирането му. Не може да бъде задача на съда, а е и невъзможно с едно решение да се развие цялата сложна, обемна и философски мотивирана система, определяща нравствените критерии и качества, които характеризират едно общество. Искането надхвърля компетенциите на съда и смисъла, заложен в разпоредбата на чл. 149, ал. 1, т. 1 от Конституцията.

Понятието "високи нравствени качества" не се нуждае от специално тълкуване, за да се отговори и на производно поставения конкретен въпрос от страна на групата народни представители: дали сътрудничество с органите на бившата Държавна сигурност е морално или не.

В текста, чието тълкуване се иска, липсва противоречие или неяснота, които да налагат отстраняването им по пътя на тълкуването, поради което то е недопустимо по смисъла на чл. 19, ал. 1 от Закона за Конституционния съд.

По допустимостта на искането за обявяване за противоконституционен Указ № 201 от 3.X.1994 г. на президента на Република България

В искането се твърди, че преценката на президента на Република България относно високите нравствени качества на назначеното за конституционен съдия лице е погрешна и указът е издаден в нарушение на Конституцията, тъй като е пренебрегнато едно съществено конституционно изискване, намерило израз в чл. 147, ал. 3 от Конституцията.

За решаване на допустимостта на това искане основно значение има отговорът на въпроса дали Конституционният съд има правомощие да контролира избора (респективно назначението) на член на Конституционния съд чрез преценка и контрол на изискването за високи нравствени качества, преценка, която в решаваща степен мотивира този избор или назначение.

Според Конституцията три са органите, които имат право да избират (респективно назначават) членове на Конституционния съд. Това са: Народното събрание, президентът и Общото събрание на съдиите от Върховния съд. И трите са висши представители на основните власти - законодателна, изпълнителна и съдебна. Това е реализация на принципа за взаимното въздействие и контрол между властите. Всеки от посочените три органа самостоятелно и напълно суверенно прави избора си за членове на Конституционния съд от своята квота. Този избор и преценка не

подлежат на контрол, защото иначе би се обезсмислило специфичното проявление на разделението на властите. Ако Конституционният съд можеше по пътя на чл. 149, ал. 1, т. 2 да упражнява контрол върху избора, направен от посочените органи, това би означавало, че сам би могъл да подменя преценката им и в крайна сметка да има решаваща дума при формиране на собствения си състав. Това е недопустимо и тази недопустимост следва от ръководните принципи и общия дух, върху които е изградена Конституцията. Такава възможност е изключена дори и само затова, защото контролът е невъзможен конституционно за акта на един от трите органа (решението на Общото събрание на съдиите от Върховния съд за избор на конституционни съдии не е от категорията на атакуемите пред Конституционния съд актове). Необосновано е да може такъв контрол да се осъществява по отношение на актовете на президента (указите, с които се назначават членове на Конституционния съд) и Народното събрание (решението за избор), тъй като хипотезите са идентични.

Преценката за избор или назначаване, включително и за притежаването на високи нравствени качества принадлежи единствено на органа, оправомощен да я прави. Тя не подлежи на конституционен контрол, защото е лична и суверенна. Личностната преценка за професионалните и нравствените качества е единствено право и отговорност на избирация, респективно назначаващия орган. Създавайки такава уредба, конституционният законодател очевидно презумира, че наличието на високи нравствени качества се гарантира от високото положение на избирация (назначаващия) орган, който заема върхово място в съответната йерархия на трите власти - законодателна, изпълнителна и съдебна.

След избора (назначаването) на конституционен съдия, полагането на клетва и встъпването му в длъжност отношенията се пренасят на друга плоскост, на плоскостта на мандата, и тогава Конституционният съд има правомощия (чл. 148, ал. 2), но това е нещо качествено различно в сравнение с правомощията, които групата народни представители твърди, че Конституционният съд има при назначаването или избора на конституционен съдия.

По всички изложени дотук съображения Конституционният съд счита, че направеното искане следва да бъде отхвърлено като недопустимо и в двете му части, поради което и на основание чл. 19 и чл. 21, ал. 5 от Закона за Конституционния съд

РЕШИ:

Отхвърля като недопустимо искането на групата от 54 народни представители от 36-о обикновено Народно събрание за тълкуване на понятието "високи нравствени качества" по смисъла на чл. 147, ал. 3 от Конституцията.

Отхвърля като недопустимо искането на същата група народни представители за обявяване за противоконституционен Указ № 201 от 3.X.1994 г. на президента на Република България, с който Георги Евдокиев Марков е назначен за член на Конституционния съд.